

دعویٰ تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه

در رویه دادگاه‌ها

حسین زینالی

سرنسنامه	: زینالی، حسین، ۱۳۶۶ -
عنوان قراردادی	: ایران، قوانین و احکام
عنوان و نام پدیدآور	: دعوای ابطال و تنفیذ وصیت‌نامه در رویه دادگاه‌ها/حسین زینالی
مشخصات نشر	: تهران : چراغ دانش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۴۷ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۵۴-۸۸-۰
وضعیت فهرست نویسی	: قیفا
موضوع	: وصیت و وصیت‌نامه‌ها -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: ارث -- ایران
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ ۷۸۵/۹۵۷ KMH
رده بندی دیویی	: ۳۴۶/۵۵۰۵۴
شماره کتابخانه ملی	: ۴۰۸۳۵۶۳

شناسنامه

عنوان کتاب: دعوای ابطال و تنفیذ وصیت در رویه دادگاه‌ها

مؤلف: حسین زینالی

ناشر: انتشارات چراغ دانش

ناظر چاپ: رسول زینالی

نوبت چاپ: اول/ ۱۳۹۴

قطع و تیراژ: رقعی/ ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۵۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۵۴-۸۸-۰

چراغ دانش را در گوگل جستجو کنید: www.naghhdanesh.com

دفتر مرکزی: تهران، میدان هفت تیر، ورودی مدرس، کوچه مازندرانی، پلاک ۴، طبقه اول، واحد ۱۷ و ۱۸

تلفن پیش‌فروش: ۸۸۱۴۰۶۰۱

۰۲۱

حق چاپ برای انتشارات چراغ دانش محفوظ است. هر گونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز کتبی از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.

بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا

«بنیاد بین‌المللی حقوقی سنا» با تیمی متشکل از مؤلفین، مدرسین، وکلا و کارشناسان مجرب با کارگروه‌های تخصصی در حوزه‌های: املاک و اراضی، سرقفلی، بیمه‌ای، گمرکی، ثبتی، وصول مطالبات، تنظیم قراردادهای ارب و امور حسبی، امور خانواده و مسائل کیفری آماده ارائه مشاوره و پاسخگویی به پرسش‌های حقوقی هم‌میهنان محترم می‌باشد.

گروه وکلای سنا: ۸۸۸۶۵۱۲۰-۰۲۱ ۸۸۱۴۰۶۰۲

ارتباط مستقیم با دفتر واحد دعاوی: ۸۸۱۴۰۸۰۸

اندیشه‌رات چراغ دانش

انتشارات چراغ دانش اعلام می‌دارد: در سال‌های گذشته، با توجه به نیازهای روزافزون جامعه، انتشارات چراغ دانش به منظور پاسخگویی به نیازهای مختلف، اقدام به انتشار کتاب‌ها و نشریات کرده است. این نشریات با هدف آشنایی بیشتر مردم با حقوق و قوانین، به ویژه در زمینه‌های حقوق خانواده، حقوق کار، حقوق مصرف‌کنندگان و حقوق شهروندی، تهیه شده است. انتشارات چراغ دانش با بهره‌گیری از نویسندگان برجسته و متخصصان، کتب معتبر و قابل اعتمادی را به دسترس شما درآورده است. این کتب به زبان ساده و قابل فهم، به گونه‌ای تدوین شده است که برای عموم مردم قابل استفاده باشد. انتشارات چراغ دانش با هدف ارتقای سطح آگاهی و حقوق شهروندی، به شما توصیه می‌کند که این کتب را به دسترس خود داشته باشید.

تهران، میدان هفت‌تیر، ورودی مدرس، کوچه مازندرانی، پ ۴ ط ۶ واحد ۱۴

تلفن تماس: ۰۲۱ ۸۸۱۴۰۶۰۱-۲

www.cheraghdanesh.com

چراغ دانش، چراغ راه اندیشه‌هاست.

فهرست کلی

مقدمه	۱۳
معرفی دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه	۱۷
معرفی دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه	۱۹
مبحث اول: انواع وصیت و ماهیت حقوقی آن ها	۱۹
مبحث دوم: انواع وصیت نامه و قواعد حاکم بر آن	۲۳
مبحث سوم: دعوای تنفیذ وصیت نامه	۲۹
مبحث چهارم: دعوای بطلان وصیت نامه	۳۶
مبحث پنجم: مابین وصیت نامه برای رسیدگی به دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه	۴۲
دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه در آرای دیوان عالی کشور	۴۹
مبحث اول - آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور	۵۱
مبحث دوم - آرای اصرار دیوان عالی کشور	۶۷
مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور	۸۱
دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه در آرای دادگاه ها	۱۱۳
مبحث اول: آرای دادگاه های بدوی و تجدیدنظر	۱۱۵
مبحث دوم: آرای دادگاه های انتظامی قضات	۱۲۳
دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه در نشست های قضایی	۱۳۹
دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه در نظریه های مشورتی	۲۰۳
دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه در مقررات قانونی	۲۱۳
از قانون مدنی	۲۱۵
در قانون امور حسبی	۲۱۷
قانون شوراهای حل اختلاف (مصوب ۱۳۹۴)	۲۱۷
از قانون مالیات های مستقیم (۱۳۹۴)	۲۳۴
منابع و مأخذ	۲۳۷

فهرست جزئی

۱۳	مقدمه.....
۱۷	معرفی دعوای تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه.....
۱۹	معرفی دعوای تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه.....
۱۹	مبحث اول: انواع وصیت و ماهیت حقوقی آن‌ها.....
۱۹	گفتار اول: انواع وصیت.....
۲۰	گفتار دوم: ویژگی‌های ذاتی وصیت.....
۲۰	گفتار سوم: ماهیت حقوقی وصیت.....
۲۱	گفتار چهارم: اثبات وصیت.....
۲۳	مبحث دوم: انواع وصیت‌نامه و قواعد حاکم بر آن.....
۲۳	گفتار اول: انواع وصیت‌نامه.....
	گفتار دوم: تشریفات، نحوه طرح ادعای ارائه وصیت‌نامه پس از صدور گواهی
۲۶	حصر وراثت.....
۲۹	مبحث سوم: دعوای تنفیذ وصیت‌نامه.....
۲۹	گفتار اول: ارکان دعوای تنفیذ وصیت‌نامه.....
۳۲	گفتار سوم: تشریفات طرح دعوای تنفیذ وصیت‌نامه.....
۳۶	مبحث چهارم: دعوای بطلان وصیت‌نامه.....
۳۶	گفتار اول: ارکان دعوای بطلان وصیت‌نامه.....
۴۰	گفتار سوم: تشریفات طرح دعوای ابطال وصیت‌نامه.....
۴۲	مبحث پنجم: مراجع صالح برای رسیدگی به دعوای تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه.....
۴۴	تقاضای صحت و اصالت وصیت‌نامه عادی.....
۴۵	تقاضای اثبات صحت و اصالت وصیت‌نامه.....
۴۶	تقاضای ابطال وصیت‌نامه به جهت عدم تنفیذ وراثت به نسبت ثلث ترکه.....
۴۷	دادخواست تقاضای ابطال وصیت‌نامه به جهت محجوریت مورث.....
۴۹	دعوای تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه در آرای دیوان عالی کشور.....

مبحث اول - آرای وحدت رویه دیوان عالی کشور.....	۵۱
۱. ممنوعیت وصیت بیش از ثلث.....	۵۱
۲. تعیین وصی برای مولی علیه.....	۵۲
۳. تنفیذ وصیت نامه عادی از سهم وراث.....	۵۴
۴. تنفیذ وصیت نامه ها ایرانیان غیر شیعه.....	۵۸
۵. دادگاه صالح در رسیدگی به نفوذ وصیت زیاده بر ثلث.....	۶۳
مبحث دوم - آرای اصراری دیوان عالی کشور.....	۶۷
۱. وصیت نامه تا میزان ثلث ترکه قابل ترتیب اثر است.....	۶۷
مبحث سوم: آرای شعب دیوان عالی کشور.....	۸۱
۱. رسیدگی به صحیح و صحیحیت نامه بدون تقاضای مدعی.....	۸۱
۲. عدم ذکر فسخ وصیت نامه قبلی در وصیت نامه بعدی.....	۸۲
۳. اثبات مالکیت طبر و وصیت نامه و تنفیذ آن.....	۸۲
۴. تقاضای تنفیذ وصیت نامه مالک موقوفه.....	۹۴
۵. استرداد و وضع ید بر ماترک به همکار تنفیذ وصیت نامه.....	۹۷
۶. قابل تجدیدنظر نبودن دعوای اصل و فرع و اعالی.....	۱۰۲
۷. بی تأثیری عزل موصی نسبت به ماسبق و نفوذ وصیت نامه.....	۱۰۴
دعوای تنفیذ و ابطال وصیت نامه در آرای دادگاه.....	۱۱۳
مبحث اول: آرای دادگاه های بدوی و تجدیدنظر.....	۱۱۵
۱. رد دعوای تنفیذ وصیت نامه در صورت عدم احراز مالکیت و وصی به.....	۱۱۵
۲. عدم استماع دعوای تنفیذ سند عادی (اقرارنامه).....	۱۱۷
۳. تنفیذ وصیت نامه رسمی نسبت به مازاد بر ثلث.....	۱۱۹
۴. عدم قابلیت استناد وصیت نامه عادی قبل از تنفیذ.....	۱۲۱
۵. طرف های دعوای تنفیذ وصیت نامه عادی.....	۱۲۵
۶. تنفیذ هبه نامه و احراز صحت و اصالت آن.....	۱۲۸
مبحث دوم: آرای دادگاه های انتظامی قضات.....	۱۳۳

۱. لزوم درج اوصاف وصیت‌نامه در صورت‌مجلس هنگام مهر و موم ترکه ۱۳۳
۲. تخلیه مورد اجاره و عدم تنفیذ وصیت‌نامه ۱۳۳
۳. تخلفات دادرس در نحوه اعلام نظر نسبت به تنفیذ وصیت‌نامه ۱۳۴
۴. شرایط وصایای قابل رسیدگی برای تنفیذ ۱۳۴
۵. تنفیذ وصیت‌نامه‌ای که تقریرکننده موصی نویسنده شخص دیگری باشد ۱۳۶
۶. وصیت‌نامه‌ای که اصالت آن قانوناً محرز نگردیده ۱۳۸
- دعوی تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه در نشست‌های قضائی ۱۳۹**
 ۱. تشریفات قانونی طرح ادعای ارائه وصیت‌نامه پس از صدور گواهی ۱۴۱
 ۲. فقدان شناسنامه و صدور گواهی انحصار وراثت ۱۸۴
 ۳. نواهی سر وراثت و ارائه وصیت‌نامه ۱۸۵
 ۴. ماهیت دعوی تنفیذ وصیت‌نامه و هیبه‌نامه و الزام به تنظیم سند رسمی ۱۸۵
 ۵. تعیین اید مازاد بین وصیت و وصیت ۱۸۷
 ۶. انتقال قسمتی از اموال مورد وصیت به شخص ثالث ۱۸۸
 ۷. اثر حجر بعدی موصی در حق بطلان وصیت ۱۹۰
 ۸. درخواست تعیین وصی توسط کمر ورثه ۱۹۱
 ۹. تنفیذ وصیت‌نامه انتخاب مازاد به‌عنوان وصی ۱۹۲
 ۱۰. ایجاد حق سکنا برای زوجه بعد از حیات زوج و عدم عدول وراثت از تنفیذ وصیت‌نامه ۱۹۳
 ۱۱. بازگرداندن مازاد وصیت به ورثه ۱۹۴
 ۱۲. اعتبار و نفوذ وصیت‌نامه در صورت تعدد اوصیا ۱۹۵
 ۱۳. صدور حکم تنفیذ وصیت‌نامه و تعیین وصی جهت اجرای وصیت‌نامه ۱۹۶
 ۱۴. تقاضای تنفیذ وصیت‌نامه عادی از سوی شخص ثالث ۱۹۷
 ۱۵. ادعای بطلان وصیت‌نامه به جهت محجور بودن موصی ۲۰۰
 ۱۶. تنفیذ وصیت‌نامه قبل از دعوی عزل وصی ۲۰۲
- دعوی تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه در نظریه‌های مشورتی ۲۰۳**
 ۱. تنفیذ وصیت‌نامه خودنوشت در صورت وجود صغیر ۲۰۵

۲. اعتبار و نفوذ وصیت‌نامه تنظیم شده در یکی از دفاتر اسناد رسمی خارج کشور ۲۰۶
۳. دعوای تنفیذ وصیت‌نامه عادی ۲۰۶
۴. تنفیذ وصیت کل ماترک به زوجه ۲۰۷
۵. قبول و تنفیذ کلیه ورثه به وصیتی که بعد از گواهی انحصار وراثت ابراز گردد ۲۰۸
۶. صدور اجرائیه به حکم تنفیذ وصیت‌نامه ۲۰۸
۷. تنفیذ وصیت نسبت به کل ماترک ۲۰۹
۸. دعوای تنفیذ وصیت‌نامه به طرفیت تمامی ورثه ۲۱۰
۹. رجوع موصی از مورد وصیت بعد از قبض موصی‌له و تنفیذ آن ۲۱۰
۱۰. اعتبار و نفوذ وصیت‌نامه پس از انقضای مهلت مقرر در ماده ۲۹۴ قانون امور حسبی ۲۱۱
۱۱. رسیدگی صحیح یا عدم صحت وصیت‌نامه ۲۱۲
- دعوای تنفیذ و ابطال وصیت‌نامه در مقررات قانونی ۲۱۳
- از قانون مدنی ۲۱۵
- در قانون امور حسبی ۲۲۳
- قانون شوراهای حل اختلاف (مصوب ۱۳۵۴) ۲۳۲
- از قانون مالیات‌های مستقیم (۱۳۹۴) ۲۳۴
- منابع و مآخذ ۲۳۷

مقدمه

معمولاً رویه عملی دادگاه‌ها در استنباط از قوانین و مقررات در جهت انطباق با مصادیق واقعی تا حدودی با آنچه در کلاس‌های تئوریک دانشگاه‌ها به دانشجویان حقوق آموزش داده می‌شود متفاوت است البته روند آموزشی و طریق ارائه مطالب در کلاس‌های درسی هم به شکلی است که برای طی مراحل تحصیلی صرف مطالعه و پاسخ به سؤالات به صورت تئوری و بدون تطبیق با مصادیق عملی کفایت می‌کند. به این ترتیب معمولاً چون امکان انجام کار عملی حین تحصیل در دانشگاه برای دانشجویان این رشته وجود ندارد فارغ‌التحصیلان رشتی مشغول به کار می‌شوند با کمبود آگاهی و اطلاعات از رویه قضائی و شیوه استدلال و استنباط عملی دادگاه‌ها مواجه هستند؛ لیکن اهمیت آگاهی از رویه قضائی با اشتغال به کار و فعالیت بر هیچ فارغ‌التحصیل حقوقی پوشیده نیست. بی تردید تنها منبع آموزش عملی وکالت، قضاوت و به‌طور کلی رشته حقوق قبل از حضور عملی در دادگاه‌ها و جلسات رسیدگی، رویه‌های قضائی است. این عبارت دیگر، مطالعه تصمیمات، پرسش و پاسخ‌ها و اختلاف نظرهای کسانی که هر روز به صورت عملی در حال انطباق قوانین با مصادیق واقعی هستند می‌تواند اطلاعات کاربردی و عملی را در اختیار خوانندگان قرار دهد.

اگرچه فارغ‌التحصیلان حقوق بیش از سایرین به مطالعه رویه قضائی نیازمند هستند؛ اما هیچ قشری از جامعه بزرگ رشته حقوق قضائی بی‌نیاز از مطالعه و تحقیق و تفحص در این حوزه علمی نیست؛ زیرا رویه قضائی در واقع محرک رشته حقوق است که دائم در حال تغییر و تحول است و غفلت از این حوزه موجب عقب ماندگی از علم واقعی حقوق و جامعه حقوقدانان خواهد شد. از این رو ناشران تخصصی این حوزه، هر کدام به طریقی نسبت به جمع‌آوری و انسجام‌بخشی به مطالب و موضوعات راجع به رویه قضائی اقدام

می‌کنند که انتشارات چراغ دانش نیز در همین راستا و برای انجام بخشی از وظایف فرهنگی خود در نظر دارد نسبت به تدوین و جمع‌بندی مطالب رویه قضائی به صورت منظم و منحصربه‌فرد با ویژگی‌های مخصوص برای هر دعوا طی یک کتاب جداگانه به صورت کاربردی و با دسترسی آسان به مطالب هر دعوا اقدام نماید لذا در راستای تأمین این هدف، مجموعه‌ای از کتاب‌ها تحت عنوان کلی «دعوای... در رویه دادگاه‌ها» که شامل موارد زیر است تدوین و تألیف خواهد شد:

۱. آراء وحدت رویه؛

۲. آراء اصرائی؛

۳. آراء حسب دیوان عالی کشور؛

۴. آراء دادگاه‌های بدوی و تجدیدنظر؛

۵. نشست‌های قضائی؛

۶. نظریه‌های مشورتی؛

۷. قوانین و مقررات مرتبط با موضوع؛

۸. نمونه دادخواست و معرفی دعوا

در این مجموعه سعی شده است رویه قضائی کشور در خصوص هر دعوا به صورت منسجم و منظم گردآوری شود تا وکلا، حقوق‌دانان و قضات محترم در مراجعه به رویه قضائی در کمترین زمان به بهترین نتیجه مطالب مطلوب خود را یافته و استفاده نمایند. با توجه به تعدد بسیار آراء دادگاه‌ها (دادگاه بدوی و تجدیدنظر) در برخی موارد حداکثر سعی بر آن بوده است موارد متفاوت آراء صادره در موضوع نمونه در قسمت رأی آورده شود و همچنین در سایر موارد؛ مثل آراء وحدت رویه، آراء دیوان عالی کشور، موارد مرتبط به موضوع

ذکر شده است تا با توجه به اهمیت این آراء مورد استفاده خوانندگان و مراجعه‌کنندگان عزیز قرار گیرد.

مختصر ویژگی‌های کتاب:

۱. تدوین و گردآوری منظم و منسجم تمام مطالب مربوط به دعا؛
 ۲. تقسیم‌بندی موضوعی برای هر کدام از مطالب؛
 ۳. ارائه معرفی دعا و نمونه دادخواست در اول مجموعه؛
 ۴. ذکر عنین برای هر مطلب به صورت خلاصه در فهرست؛
 ۵. دسترسی سه‌گانه آسان به مطلب دلخواه در کمترین زمان.
- «گروه پژوهشی» انصارات مفتخر خواهد شد از تجربیات، آراء و سایر مطالب حقوقی موافق با دساتید، وکلا، حقوقدانان و سایر همکاران در راستای مفیدتر شدن مجموعه چاپ‌های بعدی استفاده نماید. لذا موجب خرسندی خواهد بود که خوانندگان عزیز از هر صنف ضمن ارسال انتقادات و پیشنهادها خود در مورد هر کدام از موضوعات، به صورت (کتبی یا از طریق ایمیل یا تلفنی) ما را در پربار کردن مجموعه حاضر یاری فرمایند.

مدیر مسئول انتشارات

یک هزار و سیصد و نود و چهار